

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XII. De vita & honestate Prælatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

post electionem, nisi legitimum subit impedimentum, expediri debet: alioqui si Metropolitanus, aut ii ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, Ecclesiasticis condemnationibus subijciendi erunt.

Consecrationi interesse debent ad minus tres Episcopi, alioqui non valet. hoc dicitur.

Ordinationi autem interesse debent, non solum Metropolitanus, verum etiam comprovinciales Episcopi, qui numerum conficiant trium. Nam & beatus Iacobus, qui Iustus appellatus est, à Petro, Ioanne & altero Iacobo, Apostolis ordinatus est: successoribus suis scilicet formam dantibus: ut non minus quoque tribus Episcopis, ceteris quoque assensum praeberentibus, Episcopus ordinatur. Quod si ab uno vel duobus Episcopis ordinatio expedita fuerit, taliter ordinatis, ut Episcopi nominentur, à sanctis Patribus interdicuntur: Ergo si nomen non habent, officium qualiter habebunt? Evocandi sunt igitur à Metropolitanis suffraganei: qui si omnes concurrunt, bene est: si aliqui convenire non possunt, sui praesentiam per Epistolam facere debent.

Archiepiscopus impeditus, consecrationem sui suffraganei altero committere potest. h. d.

Quod si Metropolitanus, vel infirmitate, vel alia iusta causa ita praepediatur, ut suorum suffraganeorum aliquem consecrare non valeat, alicui Coepiscoporum vires suas demandare poterit, à quo consecrandus munus consecrationis recipere tenebitur.

Deficientibus Episcopis comprovincialibus, advocandi sunt Episcopi vicinae provinciae.

Illud quaesitum est, si in provincia in qua olim plures Episcopi fuerint, unum tantum remanere contigerit, quid fieri debeat, cum nec solus ordinare possit, & nullos quos convocet, habeat provinciales: De hoc in Sardicensi Concilio statutum legitur, ut superstes Episcopus convocet Episcopos vicinae provinciae, & cum eis comprovinciales sibi met Episcopos ordinet.

Quomodo sit explicanda consecratio. h. d.

Congregatis igitur hora Dominicae lucis tertia Episcopis, & scrutinio cum precibus celebrato, duo supra caput ordinandi, Evangelii codicem tenentes, manus imponant, & uno super eodem benedictionem fundente, ceteri qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant, atque illud unà cum manibus sacro chrismate deliniant: quo demum peracto, Ecclesiae Romanae, atque ejus Pontificibus fideliter secundum formam Gregoriani rescripti iuranda erit.

DE RECEPTIONE ET AVTHORITATE PALLII. TITVLVS XI.

Pallii receptio non est differenda: & volens aliquid palliando obicere, debet jurare de calumnia, & intra duos menses obiecta probare: alioqui tenetur ad poenam talionis.

Hoc à amplius Metropolitanum prospicere oportet, ut pallii petitionem & receptionem non differat: cum sibi sine pallio Episcoporum consecrationem minimè permissam scire debeat: Est autem pallium Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore beati Petri sumitur, Pastoralis officii plenitudinem designans: cujus receptio, ut citius explicetur, novissimè constitutum est, ne per cusu suum criminis objectionem forte palliando faciendam differri possit: nisi obijcientes corporali iuramento praestito firment se nec agere quicquam callidè, ac de obiectis promptam fidem, hoc est, intra bimestris temporis spatium afferant, ad talionis, vel extraordinariam poenam se praesidis obligantes arbitrio, si obiecta minimè probaverint. Quod si

a Can. 1. & seq. dist. 64. & can. 2. dist. 65. b Can. si. dist. 65. c Can. 1. dist. 75. d Can. 1. dist. 100.

contradictores ista facere renuerint, eorum objectionibus nequaquam obstantibus, ad ipsius traditionem pallii procedendum erit.

Metropolitanus solum in sua provincia, & certis diebus palliatur, & pallium personam sequitur, & ideo commodari non potest.

Ed eo nec semper, nec ubique Metropolitanus poterit (id enim soli Romano Pontifici a, dum Maximum celebrat solennia, permittitur) veram in sua terrarum provinciam, ac certis dumtaxat diebus. Et cum peritiam pallium non transeat b, nec alteri committi poterit: & cum eo quisque sepeliendus erit.

Pleraque dicta de creatione Episcoporum, habent locum etiam aliis Pralatis.

Haec de creandis Episcopis dixisse sufficiat. Nunc de illorum vita, ac qualis eorum debeat esse conversatio, pleraque & de ceteris Sacerdotibus intellectionis, praecipis expediamus.

DE VITA ET HONESTATE PRALATORUM. TITVLVS XII.

Quis praeclari dignitate, debet & innocenti praedare. h. d.

Debet igitur Episcopus esse sine crimine, & ad idem populum cui praestit, conversatione innocentia praecellere. Quis enim est magister discipuli, si se magistro intelligat esse praetoriam nam Episcopus instituitur & admonere omnes debet, non autem restè monitoris personam suscipit, nisi quomoribus suis aliorum errata condemnat. Quod non solum de Episcopo, sed etiam de omnibus qui eorum deo deserviunt, intelligi oportet: quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores laicos esse, quam viciat, quaeque in aliis membris Ecclesiae vacant à culpa, licet à sacerdotibus habentur illicita.

Episcopus cavere debet ab improborum communiis, & amovendo non minus charitatem, quam potestatem exercenda. h. d.

Ab improborum quoque communiis abstinere debet. Ab eorum enim confortia bonos eorum parat. Hinc igitur secum honesti testimonii Clericos, qui potestatem honestas inveniri: & si quando illos, sine causa inter se diffidere contigerit, ad pacem magis, quam ad iudicium compellat: inq; illis corrigenda plusquam benevolentia d, quam severitas: plus charitatis, quam severitas: neque dominari magis, quam consolari videtur ad cupidum, ne quod provisum est ad conciliandum, veritas ad diffidium.

Pralatus in corrigendo debet misericordiam imitari. h. d.

Uim lenitate tamen severitas imitanda est. Nam misericordiam multum demum si lenitate commo sit destituta: ideoque Restoribus iustè debet esse consilens misericordia, & pie sapiens disciplina: ut in disciplina rigore & benignitate manifestatus, nec rursus in mansuetudine distractionem delectam disciplinam quodque severius castigare necesse est, non severitas placetur animo, sed medentis.

Pralatus non debet tolerare peruersos. h. d.

Praeterea cavendum est, ne perveris agentibus commendo toleret. Culpam enim facientis habet, quod quod potest, negligit emendare: & error, cui non retinetur, approbatur.

Episcopus orationi & praedicationi debet insistere. h. d.

In primis autem orationi & praedicationi insistat: Non praecisus officium suscipit, quisquis a sacerdotum non cedit, hinc est, quod super Pastores primos in lingua specie Spiritus Sanctus infedit. Populum itaque praedicando doceat, sed illa doceat, quae à Deo ipse didicisset.

a C. ad honorem. eo. tit. ex. b C. ex. tit. c Can. unum prorum. vers. oportet Episc. dist. 21. d Can. licet plerumq. dist. 21.

non quæ illi caro, vel humanus sensus iuaserit. Eapropter factis libris iugiter insisteret illum oportet: nec enim sufficit prælati bona conversatio, nisi addatur scientia doctrina.

Episcopus hospitalis esse debet & liberalis. h. d.
Sed nec utramque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitate patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histriones, venatores, aut aucupes minimè dispense: pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

Prelatus debet solertius esse, prudens & peritus, non solum perita literarum, verum etiam negotiorum.

Sobrius sit, non vinolentus: non sit percussor, & ad vindictam facili: imò in omnigenere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contigere nequaquam lex divina permittit, quanto magis doni coelestis dispensatores esse non convenit (id quod est deterius) mente debilitatos.

Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare. h. d.
Sicut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripi: & propterea luctu cupidus esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio, ut sibi victum & necessariam quam, operam date. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit, & Apostolo teste, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

Vanitas studiosus esse debet Episcopus. h. d.
Pudicus e quoque debet esse, & moribus & verbis pudorem præ se ferre. Eapropter Maguntino Concilio statutum legitur, ut nullus sacerdos feminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neq; matrem, aut amatam, aut forem retinebit: quia & in illis, insigante diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedessequis eorum. Itaq; domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis sit interius, debet per exteriora demonstrare. h. d.
Oportet h item Episcopum ceterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem indicare, & ideò, si præterquam ex causa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præsertim publicè, luxuriantur, illorum impudentia variis modis, non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coëcet. In summa, cum pro populo Episcopi suffragatores ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI
TITVLVS XIII.

Archidiaconus est a iure constitutus vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter clericos cognoscit, visitat, & corrigenda emendat, & ardua ad Episcopum deferret, de cuius licentia potest etiam excommunicare, hoc dicit.

Quoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, recte constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui unà cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus, qui major post Episcopum, & ejus vicarius reperitur. Cujus vigilantia & solertia usque adeò

a Diss. 36. & seq. b Diss. 42. c Diss. 44. in sum. & per totum. d Can. 2. 21. q. 3. & per totum. e In sum. diss. 42. f Ca. ext. de cohabit. cle. & mul. g Diss. 24. in sum. & per totum. h Diss. 40. & de 2. eod. tit. de vit. & honest. prel. i Cap. 1. & c. ad hoc nos. extr. 201. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. diss. 27.

in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immeritò meruerit appellari. Ea propter debet is audire iurgia singulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quòd si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Displicet quoque ut Primitivius, Sacrista, & Castos injuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI
TITVLVS XIV.

Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum dua sunt species. h. d.

Non ablimiles Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui præfatis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut presentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ sacerdotum ministerio perfici debent.

Qua sit potestas foraneorum Archipresbyterorum. h. d.

Exteri sunt, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodire debent: qui licet suis præfatis plebibus, ut Episcopus Matrìci præfati Ecclesiæ: nihil tamen contra sui præfatis ordinare decretum audent debent.

Obtinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præpositura ordinem. h. d.

Admonendi e sunt autem ii, qui præpositura alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Vnde d. nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non potuerint.

DE OFFICIO VICARIJ
TITVLVS XV.

Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur. h. d.

Per Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causa prohibetur: aut præfatus, omnibus commodè par esse non potest. Episcopalis representatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quòd licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transferitur.

Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel laicus, non potest constitui vicarius.

Debet autem Episcopus circumspectus esse, ne laicum vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, laicum hominem viros Ecclesiasticos judicare: nec in uno eodemq; officio debet dispar esse professio. Quod etiam lege divina prohibetur, dicente Moyses, Non arabis in bove & asino. Inde & Honoriana constitutione cavetur g. Vt Epi-

a Can. 1. vers. Archipr. diss. 25. b C. fin. tit. c Cle. 2. de arat. & qual. d Can. 1. diss. 66. e C. 2. & c. seq. e. tit. in 6. f Can. in nova aedific. 16. q. 7. g C. si. ext. co. tit.